

9.8.6
146/3

Др. М. Келовић

III ГОДИНА

ИЗДАЊЕ БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ

ГОДИНА III

ГОДИШЊАК БЕРЗЕ

ЗА 1905. ГОДИНУ

Annuaire de la Bourse
de Belgrade

Jahrbuch
der Belgrader Börse

Уређује Секретаријат Берзе

БЕОГРАД

НОВА ШТАМПАРИЈА — ДАВИДОВИЋ, ДЕЧАНСКА УЛИЦА БРОЈ 14.

1906.

0

Г. Б. 6
146

Лука Ћеловић
БЕОГРАД

ИД 221460030
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 45159.1

Luka Celović
ИЗДАЊЕ БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ

III ГОДИНА

ГОДИНА III

ГОДИШЊАК БЕРЗЕ

ЗА 1905. ГОДИНУ

Annuaire de la Bourse
de Belgrade

Jahrbuch
der Belgrader Börse

Уређује Секретаријат Берзе

БЕОГРАД

НОВА ШТАМПАРИЈА — ДАВИДОВИЋ, ДЕЧАНСКА УЛИЦА БРОЈ 14.
1906.

УПРАВА БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ

Председник,
Никола Спасић

Председник,
Хаим Д. Азриел

Благајник — Члан управе,
П. П. Баић

Комесар,
Марко А. Лазаревић

Секретар,
Ђорђе Ранојевић

Берзин посредник,
Милан Ст. Јевтић

Берзан. агент,
Миx. Ст. Јевтић.

Чланови:

Аца Н. З. Поповић

Игњат Бајлони

Коста Др. Ризнић

Манојло Д. Клидис

Мил. Т. Туцаковић

Миx. Драгићевић

Тод. Ј. Мијаиловић

Финансијски Одбор

Чланови:

А. Ђ. Биба

Ђ. Р. Одавић

Председник,

Петар И. Јовановић

Берзански Суд

I Секција:

Алекса Крсмановић
Димитрије Ђирковић
Илија М. Јовичић
Лазар Ј. Капмић
Мијајло Миповановић
Милан А. Павловић
Миленко Стефановић
Ст. Ђ. Танасковић

II Секција:

Дим. Ђорђевић
Драг. Настић
Израил М. Нахман
Марко Вулетић
† Миx. Јовичић
Миша Полићевић
Соломон Азриел
Соломон Нисим.

III Секција:

Васа Николић
Васа Поповић
Вел. Табаковић
Дим. Мирковић

Милорад Павловић
Никола Д. Кики
С. Ј. Константиновић
Сима Николић.

Секретар наше Берзе бавио се крајем прошле и почетком ове године, службеним послом, дуже времена у иностранству, те с тога овај Годишњак није могао бити штампан на време.

Годишњак се растура бесплатно свима члановима и посетиоцима Берзе.

ИЗВЕШТАЈ XI. ГОДИШЊОЈ СКУПШТИНИ

ЧЛАНОВА БЕОГРАД. БЕРЗЕ

о раду Београдске Берзе у 1905. години.

Господо,

Пре но што бисмо Вам прочитали извештај о раду, осећамо дужност да Вас подсетимо на тужну успомену, на губитак нашега друга и дугогодишњег члана управе пок. Мику Банковића. Ценећи његове заслуге око оснивања Берзе, његову ваздашњу преданост нашој установи, Управа је узела видна учешћа у његовом посмртном спроводу, положив и венац на његов посмртни одар. Одајмо и овога пута пошту сени нашег незаборављеног друга! Мир пепелу његову и вечна му успомена!

Господо,

И ако минула година није испунила многе наше наде, ипак се она може сматрати као осредња и задовољавајућа. Она нам није донела Бог зна какав берићет, није дала каквих нових тековина нашој привреди, нити је у опште дала живљег полета нашој трговини, али је бар подмирила насушне потребе и попунила многу празнину у економији нашега привредника.

Под утицајем ратних страхота на крајњем истоку цела је Европа тако рећи била у сталној усколебаности у првим месецима, а и доцније, по закључењу мира, политички заплети између колонијалних европских држава давали су не мање повода узнемирености и општој уздржљивости у пословима. Велика европска тржишта била су мање више под сталном депресијом, што је посредно утицало и на кретање наше спољашње трговине.

Наш привредни свет, међу тим, много је полагао на добар исход послова у овој години. Прошлогодишња добра зима обављала је берићетну годину, те се пољопривредник падао, да ће му она попунити дефицит, који је створила полањска сушна година; варошки, опет, свет рачунао је поред тога, да ће се предузети већ толико очекивано грађење нових железница, што би неминовно изазвало живљи промет у земљи и у опште размакло круг послова.

На жалост, пословне прилике у минулој години ипак нису биле повољне. Већ у почетку године осетио се приметан застој у унутрашњем промету и у пословима нашега извоза. С једне стране општа пометња у питању зајма и грађења железница стварало је неизвесност и уздржљивост у привредном и новчаном свету, а с друге, наглавнија грана нашега извоза, извоз стоке, није показала веће живости. Због оскудице у сточној храни стока је била прилично измршавила, те су први пролетњи панађури давали слапшу стоку за извоз. Али није боље ишло ни с храном. Старе пшенице, и поред све оскудице у кукурузу, затекло се много по магацинима, али су почетком године, по првој пловидби, биле слабе цене на светским пијацама. Ситуација се у нас још погоршала довозом кукуруза из Бугарске, који је био ослобођен увозних дажбина и преносних трошкова, тако да је за извесно време цена пшеници била нижа од цене кукурузу. На срећу, почетком мес. априла цене на светској пијаци пођоше на више, а нешто и накнадне куповине пшенице на берзи за рачун оскудних у храни, допринеше, те су наши житарски трговци у неколико успели, да истуре робу из руку, ма да многи и с осетном штетом.

Нова жетва, може се рећи, дала је у неколико повољне резултате. Стрмна жита, а нарочито пшеница, подбацила су према 1904. и квалитетом и квантитивно. У кампању житну ушли смо са 14 динара по мценти, али већ почетком септембра цене попустише на 12 па и ниже, и та се цена држала готово непромењено све до краја године. Сељак је у јулу и августу релативно добро продао, али су ипак нешто јевтиније цене пшеници обилато накнадиле цене овса, јечма и нарочито кукуруза, који је и сиров имао добру пређу и добру цену.

Шљиве и пекмез показали су ванредно добар исход. Робе

је било доста и доброг квалитета а и цене на страним пијацама беху повољне. Значајна је појава за ову важну грану нашег извоза, што се она све више концентрише, и данас се може с правом рећи, да су поред Шапца, Крагујевац и Сталаћ њене главне извозне станице. На жалост, у времену најживље сезоне, у жеку извоза, настала је позната оскудица у вагонима, која је у знатној мери умањила иначе добар резултат у овој грани извоза. Да није било оног страховитог хаоса у нашој железничкој управи, која није умела да диспонира ни с оно возног парка, што је било на расположењу, несумњиво је да би можда само шљиварски и пекмезарски посао донео који милијун више нашој привреди.

И послови са свежим воћем, које последњих година излази све јаче на извозну пијацу, показали су добар исход, ма да је и ту било доста уштрба због оскудице у вагонима. С друге стране мора се желети, да ова грана извозна дође у искусније и јаче руке, које ће несумњиво моћи створити солидније везе с иностранством.

Најзад, извоз стоке, као најглавнијег нашег извозног артикла, показао је доста живости у другом полгођу. Цене стоци на пештанској пијаци држале су се стално чврсто, изузев кратког колебања у ценама свиња на измаку године, те је тако сточарски посао, у опште узев, добро наградио труд сељака и трговца.

Поред свега овога ваља нам поменути, да је извозна сезона ове године дуже трајала но ранијих година. У току целог новембра па и децембра ми смо имали релативно јак извозни посао у житу, шљиви и пекмезу, што се у неколико има приписати лепом јесењем времену, позној пловидби, а и оскудици у вагонима због чега се знатан део робе није могао да извезе у времену саме сезоне. Али сем тога и сами трговци настојавали су, да што више робе експедују у иностранство још за време садашњих уговора, како их не би затекло ново уговорно стање.

Ето под таквим приликама кретао се и рад на нашој Берзи у минулој години. Она је ишла напореда с кретањем наше извозне и увозне трговине, она је у неку руку била израз целокупне ситуације у земљи. Година је била осредња, па су и

послови на Берзи били осредњи. Целокупан обрт послова показао је овако стање:

А. Дневни послови:

I. Валута	21,435.635·55
II. Девизе	3.705.552·75
III. Ефекти	1,167.119·35
IV. Роба	1,390.310·—

Б. Термински послови:

I. Валута	480.770
II. Роба	378.675
Укупан обрт	<u>28.558.062·65</u>

Са задовољством можемо да констатујемо, да је наша установа у времену опште оскудице у храни, у маси нашег народа, учинила велике услуге нашој држави, која је примила на се набавку хране за оскудне. У времену кад је по скупе паре набављан кукуруз из иностранства, наша је установа била у стању да за кратко време стави држави на расположење око 730 вагона пшенице, добре, здраве и јевтине хране. Сва та храна испоручена је без икаквих рекламација и на потпуно задовољство оскудног народа.

Исто тако наша установа указивала је неоцењене услуге нашој трговини нормирајући курсеве свима берзанским вредностима а посредно утичући и на кретање цена пољопривредних артикала. Цела минута година прошла је без трзавица и потреса, и ми сматрамо за значајан успех наше установе што су сузбивене оне велике шпекулације и нагле промене у курсевима, које су увек биле штетне по интересе здраве трговине.

Приход Берзе у 1905. год. изнео је дин. 17·001·01, а расход дин. 15.954.35, те је вишак у дин. 1.046.66 унет у готовину на штедњу. Чист капитал Берзе на дан 31. децембра 1905. год. износи дин. 15.203.06 према дин. 14.156.40 у 1904. год.

Према чл. 53. Статута иступају из управе г.г.: председник Никола Спасић, чланови управе: Коста Др. Ризнић, Мил. Туцаковић, Манојло Д. Клидис и П. Баић, —

а сем тога има се изабрати нов члан на место поч. Мих. Д. Банковића.

Из финансијског одбора иступају сва три члана, а из изабраног берзанског суда 24 члана.

Према томе, има се извршити избор: 5 чланова управе по чл. 53. и 1 члан по чл. 54. Статута; 3 члана финансијског одбора; 24 члана берзанског суда.

27. јануара 1906. год.
у Београду

Чланови Управе:

М. Д. Клидис
Тод. Ј. Мијаиловић
Мих. Драгићевић
Мил. Т. Туцаковић
Аца Н. З. Поповић

Београдске Берзе
Председник,
Н. Спасић

Пот-председник,
Хаим Д. Азриел

Благајник — члан управе,
П. П. Баић

Секретар,
Ђорђе Ранојевић

ИЗВЕШТАЈ ФИНАНСИЈСКОГ ОДБОРА

Господо,

Користећи се поверењем, које сте нам на прошлогодишњој скупштини поклонили, ми смо своју дужност вршили по прописима Берзанског Статута, а по закључку године испитали смо књиге са рачунима, па смо нашли: да је закључак књига потпуно саобразан стварним подацима, и да је целокупно стање Берзе исправно.

Благодарећи Вам на указаном поверењу част нам је предложити Вам, у смислу чл. 68. Статута, да Управи Берзе изволите издати разрешницу за њен рад у минулој години.

24. јануара 1905. год.
у Београду

Председник
Финансијског Одбора,

Пет. И. Јовановић.

Чланови:

Ђорђе Р. Одавић
А. Ђ. Биба.

БЕРЗАНСКО ПРАВОСУЂЕ

У минулој години било је више спорова пред Берзанским Судом, али су они с малим изузетком потекли из послова, закључених ван Берзе. Интересантно је, да спорови из берзанских послова и не долазе до Берзанског Суда; они се прекидају већ самим берзанским протестом и усменим поравнањем интересованих страна. То је неоспорно најбољи знак, да се берзански закључци извршују уредно и савесно, и да и сами берзијанци, чланови и посетиоци Берзе, воде рачуна и о берзанским прописима и о свом трговачком угледу.

Установа Берзанског Суда налази, дакле, бар за сад, све веће примене у споровима о трговачким пословима, који су закључени ван Берзе. Наша трговина осећа сваким даном све јачу потребу, да спорне случајеве расправља брзо и без великих формалности, и овој потреби Берзански Суд је потпуно одговорио и својом организацијом и својим судским поступком — парничари нису изложени великим таксама, суђење је усмено и хитно, а пресуде судске извршују се одмах, без одлагања. Зато Берзански Суд ужива добар глас у трговачким круговима, и наши трговци могу с пуно поверења и мирне савести да му поверавају на расправу своје крупне интересе. Али значај Берзанског Суда није само у томе, што он служи као поуздана заштита оспореног права у трговачким споровима, већ посредно и у томе, што он својим одлукама утиче на стварање и освештање обичаја — узанаса — у трговини, који допуњују писано право и служе као основица у трговачким пословима. Сматрамо с тога за потребно, да овде изнесемо важније и начелне случајеве суђења у минулој години,*) како

*) Види Берзанско правосуђе у Годишњаку за 1904. год.

би се шири круг трговаца ближе упознао са судском праксом код Берзанског Суда.

* * *

Неуредно пуномоћство купца не обвезује продавца да робу преда његовим пуномоћницима, те је с тога купац одговоран за неиспуњење уговора

Према закљученом уговору од 31. децембра 1903. год. и 29. јануара 1904. године, као и извршној пресуди Берзанског Суда од 20. децембра 1904. год. Бр. 33, Г. Д. Б. купац, био је дужан, да у року од осам дана, од дана пресуде, отиде на лице места и *прегледа и од продавца прими ону партију робе, која уговору одговара*. Купац Д. Б. био је међутим болешћу спречен, те је у означеном року послао на лице места два пуномоћника, с писменим овлашћењем, *да робу прегледају и утврде, да ли одговара уговору*. Продавац г. Л. К. није хтео да присуствује прегледу спремљене робе, сматрајући да пуномоћници нису снабдевени уредним пуномоћством, и како је истога дана протекло рок за преглед и пријем робе, тужио је купца Берзанском Суду и тражио, да се закључени уговор раскине.

Суд је нашао: да пуномоћство купчево од 24. децембра 1904. год. није уредно и пуноправно, и да његови пуномоћници према таквом писмену нису имали право да у свему заступају свога властодавца, да у смислу уговора одређују представнике за изборни суд, ако се не сложи о квалитету робе, нити да приме робу, која уговору одговара, па је пресудио, да се закључени уговор раскине и да тужени сноси све парничне трошкове.

Ако експертиза није уговорена, Управа Берзе нема права да је одређује по једностраном захтеву једне уговорне стране.

По чл. 129. Берзанског Статута, Берзански Суд може одређивати вештаке ради вештачког извиђаја у поведеном спору, али наш Берзански Статут не предвиђа и експертизу за оцену квалитета робе, ако се уговорне стране на дан испоруке не

могу саме да сложе о квалитету. До душе, на нашој Робној Берзи уведен је обичај, да у таквим случајевима уговорне стране бирају саме из средине присутних чланова на Берзи по једног вештака, и онда ова двојица дају оцену о квалитету робе. Таква експертиза нема ослоња у Берзанском Статуту, али је она ипак обавезна за обе стране, јер је потекла по њиховом обостраном пристанку. Међу тим, и поред тога, С. И. Б-а, обрати се Управи Берзе, са захтевом, да било Управа било Берзански Суд нареди експертизу извесне партије робе, коју је она по уговору имала да прими од С. Ф. П. и осталих, ма да уговором експертиза није била предвиђена, нити је друга страна на исту накнадно пристала. Пошто овим још није поведен редован спор, то Управа Берзе није могла у смислу чл. 104. Берзанских Статута да сазове Берзански Суд него је сама донела начелну одлуку: да она нема ослоња у Берзанском Статуту да наређује експертизу по једностраном захтеву једне уговорне стране, пошто иста није уговором предвиђена нити су уговорне стране на њу накнадно пристале.

Поравнањем парничара пре рочишта прекида се спор

И. Б-а тужила је Берзанском Суду г. И. К., што јој овај није положио разлику у цени извесне количине робе, коју о року није примио, тражећи, да се тужени осуди па плаћање разлике и парничних трошкова. Тужени је, међутим, одмах предстао Секретаријату Берзе и протоколарно изјавио, да је он у потраживању од тужилачке Б-е, и да она према томе није имала потребе да се тужбом обраћа Берзанском Суду, али је истовремено депоновао целу спорну суму, с изјавом, да ће до рочишта покушати поравнање с тужилачком страном. Како је поравнање између обеју страна постигнуто, то је председништво Берзе својим решењем прекинуло спор, а тужилачкој страни исплатило депоновану спорну суму по писменом налогу туженога.

Уговорена казна (пенала) за неиспуњење уговора не везује суд у досуди накнаде

С. И. Б-а тужила је Берзанском Суду г. г. Ф. П. и остале, што ови према закљученом уговору о куповини и продаји нису

на време испоручили уговорену количину робе. и тражила, да се осуде на плаћање уговорене пенале од дин. 10.000 у злату, на повраћај примљене капаре и накнаду парничних трошкова.

Суд је утврдио, да тужени заиста нису на време испоручили уговорену количину робе, и да су према томе у неиспуни, али је нашао, да је и тужилачка страна од чести одговорна за неиспуњење уговора и да се у толико има редуцирати њено потраживање у погледу уговорене пенале. Према овоме суд је нашао, да нису испуњене све уговорне погодбе, које повлаче досуду уговорене пенале, и одмеравајући одговорност обеју парничних страна пресудио је: да тужени плате на име оштете за неиспуњење уговора дин. 3.000 у зл., да врате примљену капару и плате све парничне трошкове.

Берза је дужна да изда протест и онда, и ако рок испуне није прошао, ако се на захтев једне стране може само да утврди из претходних поступака да је друга у неиспуни

По чл. 68. Берзан. Узанаса протест о неиспуни може да се тражи, чим је рок испуне прошао. Али се дешава, у извесним случајевима, да рок испуне још није прошао, а из претходних поступака једне стране унапред се већ види, да је она у неиспуни и да јој је апсолутно немогућно да о року уговор испуни, и онда је питање, да ли се већ после оних претходних поступака може изискати протест берзански.

Начелан случај био је овакав: И. С. из Беча закључио је са И. Б. из Београда, куповину 500 мц. пекмеза. По писменој закључници продавац Б. из Београда био је обвезан, да пре дана испоруке благовремено авизира купцу С. предају робе, како би овај могао да учини сходне диспозиције за пријем робе. Али продавац пропусти да изврши ову авизу, и како је купац већ због тога морао доћи до закључка да о уговореном року неће моћи робу да прими, обратио се телеграфским путем Београдској Берзи за протест о неиспуни закљученог уговора од стране продавца И. Б..

С обзиром на то, што се по Берзанским Узансима протестом не само констатује неиспуна посла, већ посредно опомиње друга страна (чл. 69.) да посао испуни и уговорени закључак

изликвидира без парнице, а имајући у виду, да је у овом случају уговорена авиза била безусловна погодба за благовремену испоруку робе, Берза је нашла да неиспуна постоји, и ако рок још није био протекао, па је купцу издала протест о неиспуни.

**Протестом се само задобива право тужбе, али се њиме не
расправља и одговорност интересованих страна**

С. И. Б. и И. С. закључили су рочни (термински) уговор о куповини и продаји с одређеним даном испоруке. Дан испоруке падао је баш у празник, те се роба имала испоручити првог радног дана по празнику — чл. 82. Берзан. Узанаса. Међу тим, у очи дана испоруке продавац Б. извести депешом купца, да му робу не може по уговору да испоручи, а после два дана, дакле одмах по празнику, позове га другом депешом, да робу прими. После прве депеше, купац се обрати Берзи за протест, али како он после оне друге депеше није могао да стигне да робу прими, то се и продавац обрати за протест. И тако су се по једном истом послу, који је остао неизвршен, за протест обратиле обе стране.

Сматрајући, да су обе стране у праву да траже протест, кад је наступила неиспуна посла, и да је Берзански Суд надлежан да расправи одговорност за неиспуно, Берза је издала протест о неиспуни обема странама.

БЕРЗАНСКА ПРАКСА

— ДВЕ ОДЛУКЕ УПРАВИНЕ —

I

Да би се отклонили могући сукоби при закључивању послова на Београдској Берзи, Управа Берзе одлучила је:¹

У посредним пословима, који се врше преко берзиног посредника, сваки има право избора при извршењу налога т.ј. да прода коме хоће односно да купи од кога хоће. Ако су налози поверени посреднику без икаква ограничења, онда он првенствено извршује оне налоге, који су најпре на пребиваоници исписани, односно који носе повољнију цену.

Налози на пребиваоници имају при подједнаким условима првенство над истовременим налозима, који нису нотирани.

Курсна комисија овлашћена је, да цени све закључке и да извесне закључке не узме у обзир при срачунавању званичних курса — чл. 4. и 10. Узанаса.

* * *

Са развитком рада на нашој Берзи, нарочито у одељењу за валуту, девизе и ефекте (Валутној Берзи) јављала се, са свим природно, и све већа потреба за изменом Берзанских Узанаса у духу наших трговинских прилика. Једно од спорних питања, које је понајвише давало повода сукобима на Валутној Берзи, било је питање о пречем праву налога, а у вези с тиме и питање о нормирању званичних курса.

Узанси наше Берзе, као што је познато, предвиђају дво-

¹ У седници од 23. септембра 1904. год.

јако закључивање послова: непосредно, између продавца и купца, и посредно, преко берзиног посредника. Тиме је изведена шира организација понуде и тражње тако, да је сваком продавцу дата могућност да се обраћа, било посредно преко берзиног посредника, било непосредно, свима купцима и обрнуто, сваком купцу, да се обраћа свима продавцима. Али је основно начело рада на Берзи, да се сваки налог извршује јавно путем извикивања, те да сваки закључак, буде резултат јавне понуде и тражње, и да онда и средњи дневни курс буде израз стварне понуде и тражње тога дана. Но баш у том погледу дешавали су се сукоби, и то двојачке врсте: прво, што су појединци полагали право на уредан закључак, и ако он није постигнут јавном понудом и тражњом, и друго, што су појединци сматрали да својом понудом односно тражњом могу произвољно располагати и да могу, према томе, закључивати продају односно куповину мимо налога, који су на пребиваоници већ нотирани или мимо истовремених усмених налога.¹ Ова пракса могла би бити штетна по појединце, тиме, што би им ускратила њихово прече право на закључак посла, али би она могла штетно утицати и на кретање берзанске тенденције, нарочито у приликама, кад би појединци, или више њих у заједници (картел), имали рачуна да споразумно фингирају закључке и да на тај начин вештачки издижу или обарају курс.

Управа Берзе није могла остати равнодушна пред тим појавама, које у осталом нису непознате ни на великим светским берзама, те је на основу права, које јој даје закон о јавним берзама и Статут Берзански, учинила допуну у чл. 4. и 10. Узанаса поменутом својом одлуком, не крњећи њоме ни уколико слободу кретања и рада на Берзи. Као што се из саме одлуке види, њоме је признато првенство налозима са повољнијом

¹ Ево за оба случаја по један пример:

а, Продавац А. нуди 500 наполеона по 20:35, општа понуда је у том тренутку 20:32, и купац Л. ипак узима од А. по 20:35. Купац није нотирао тражњу по 20:35, нити је исту јавно извикивао, и с тога продавци са понудом од 20:32 полажу прече право на закључак.

б, На пребиваоници је нотирана као највиша тражња за 3500 фор. à 5:66; међутим, купац И., који нема нотираних налога, тражи усмено 5000 фор. по 5:66¹/₂, и продавац М. даје по 5:66¹/₂. и ако је на пребиваоници нотирана скупља тражња за ¹/₂ крајцаре. С тога берзин посредник оспорава тај закључак, тражећи, да продавац најпре покрије тражњу у 3500 фор. à 5:66.

ценом, а при равној цени, првенство нотираним налозима на пребиваоници, али је ипак курсној комисији признато право, да цени све закључке и да извесне не узме у обзир при срачунавању званичних курса. Искуство је показало, да се под оваквим узусима послови на Валутној Берзи доста добро крећу, али се ипак осећа и потреба да се право избора при извршењу налога мора да ограничи и да се призна потпуна важност начелу јавности — тако да се закључивање послова врши искључиво преко берзиног посредника, нотирањем налога на пребиваоници, и усменим извикивањем понуде и тражње између самих интересената. Прибрано искуство послужиће Управи Берзе као материјал, да у томе ускоро учини корак у напред.

II.

Пошто су у последње време учестале жалбе, да поједини продавци, по дневним берзанским пословима, не испоручују истога дана закључене вредности, већ одуговлаче испоруку до сутрашњег дана, све до рока за подизање протеста, то је Управа Београдске Берзе на основу чл. 97. Берзанских Узанаса одлучила:¹

Дневни послови морају се ликвидирати увек истога дана, кад су и закључени, најдаље до 6 часова по подне.

На случај, да појединци противно овоме поступе, секретаријат Берзе, на захтев противне стране, објавиће то на првом наредном берзанском састанку, а затим и име дотичнога изложити на нарочитој табли, на увиђај свима члановима и посетиоцима Берзе.

* * *

По чл. 97. Берзанских Узанаса дневни послови морају се ликвидирати истога дана, најдаље до 6 часова по подне, али је чланом 68. Узанаса прећутно признато, да се ликвидација може одложити идућег дана до 9 часова пре подне, када се задобива право на подизање протеста. Све до тога времена и продавац и купац имају могућности да одлажу ликвидацију

¹ У седници од 5. октобра 1905. год.

посла, и све дотле посао се мора да прими без икакве накнаде, јер тек после 9 часова може се друга страна обратити за протест о неиспуни. Има случајева, кад се ликвидација морала одложити за сутра из оправданих разлога, и тад се обично обе стране саме о томе споразумеју; али у извесним приликама одлагање повлачи штету за једну страну, па шта више имало је случајева, да је друга страна намерно одложила ликвидацију да би ону прву омила у послу. На пр. Н. Н. банкар прода на Берзи 1500 наполеона; њему је потребно још тога истога дана 30.000 дин. сребра, да их преда једном комисионару, који ноћним возом има да се крене на пут и да сутра дан буде на једном панађуру ради куповине стоке; он је с тога на време послао злато у радњу купца, али је овај навлаш околишио, и најзад отишао из радње, тако да продавац и поред све добре воље није могао да изликвидира посао тога дана; очевидно, и продавац и његов кредитор — комисионар ометени су у послу, изложени обојица осетној штети, и тек сутра дан у 8:30 у јутру купац носи сребро у радњу продавца, и овај мора да га прими без икакве накнаде!

Овакви случајеви нису се, до душе, дешавали између већих завода и банкарских кућа, које воде рачуна о свом трговачком угледу, али је ипак Управа Берзе предузела кораке, да се такви случајеви потпунце онемогуће и да и продавац и купац с поузданошћу рачунају на тачно извршење берзанског закључка. Она није хтела да мења рок за подизање протеста, желећи да омогући обема странама споразумно пролонгирање ликвидације све до рока за подизање протеста; али је зато поменутом својом одлуком дала санкцију одредби чл. 97. Берзан. Узанаса, по којој се послови имају ликвидирати до 6 час. по подне. Од како је та одлука управина ступила у живот, слични случајеви нису се дешавали, што значи, да је она умесна, и добро схваћена у круговима берзанских посетилаца.

ИЗМЕНА БЕРЗАНСКОГ СТАТУТА И УЗАНАСА

Измена чл. 85. Берзанског Статута

поводом покренутог питања о надлежности берзанског суда

Чл. 85-ти стари:

Суд овај надлежан је још за суђење свих спорова о трговачким пословима, који би се могли вршити на овој Берзи, ако су парничари претходно или накнадно написмено и изрично пристали на надлежност овога суда, па ма да послови ови нису на овој Берзи закључени.

Чл. 85-ти нови:

Суд овај надлежан је још за суђење свих спорова о трговачким пословима, који би се *према чл. 2. Берзанског Статута* могли вршити на овој Берзи, ако су парничари претходно или накнадно написмено и изрично пристали на надлежност овога суда, па ма да послови ови нису на овој Берзи закључени.

Ова измена донета је решењам Управе Београдске Берзе од 5. октобра 1905. године, на основу чл. 2. закона о јавним берзама.

Чланови управе:

Мил. Т. Туцаковић с. р.

Мих. Драгићевић с. р.

Тод. Ј. Мијаиловић с. р.

Ризнић с. р.

Аца Н. З. Поповић с. р.

Секретар,

Ђорђе Ранојевић с. р.

Београдске Берзе

Председник,

Н. Спасић с. р.

Потпредседник,

Хаим Д. Азриел с. р.

Благајник — члан Управе,

П. П. Баић с. р.

Комесар,

М. А. Лазаревић с. р.

На основу члана 2. закона о јавним берзама одобравам и потврђујем ову измену у члану 85. Статута Београдске Берзе.

Такса за потврду није наплаћена по члану 2. т. 6. зак. о таксама.

ТБр. 6431

31. децембра 1905. год.
у Београду.

Министар
Народне Привреде,

М. Драшковић с. р.

* * *

Допуна у Берзанским Узансима

После чл. 68. додаје се чл. 68. а нов, који гласи:

Кад се у терминским закључцима посао о року не изликвидира, а ни једна страна не подигне протест о неиспуни, уговор се прећутно продужава за осам дана; па ако се у поновљеном случају опет протест не подигне ни с једне стране, онда уговор нема важности, роба се не мора да преда нити да прими, а капара се враћа.

Ова допуна донета је решењем Управе Београдске Берзе од 5. октобра 1905. год., на основу чл. 2. зак. о јавним берзама.

Чланови управе:

Мил. Т. Туцаковић с. р.

Мих. Драгићевић с. р.

Тод. Ј. Мијаиловић с. р.

Ризнић с. р.

Аца Н. З. Поповић с. р.

Секретар,

Ђорђе Ранојевић с. р.

Београдске Берзе

Председник,

Н. Спасић с. р.

Потпредседник,

Хаим Д. Азриел с. р.

Благајник — члан Управе,

П. П. Баић

Комесар,

М. А. Лазаревић с. р.

На основу члана 2. закона о јавним берзама одобравам и потврђујем ову допуну у Узансима Београдске Берзе.

Такса за потврду није наплаћена по чл. 2. тач. 6. зак. о таксама.

ТБр. 6431.

31. децембра 1905. год.
у Београду.

Министар
Народне Привреде,

М. Драшковић с. р.

* * *

Обе ове измене од значаја су по нашу берзанску установу. Измена у чл. 85. Берзанског Статута донета је из разлога, што се последњих година, у извесним случајевима, порађало спорно питање о надлежности берзанског суда. Није било јасно одређено, да ли се његова надлежност из чл. 85-ог простире на спорове о свима трговачким пословима, који би се у опште према чл. 2. Статута могли вршити на Берзи, или само о пословима, који су према чл. 55. Узанса котирани на Берзи. Управа Берзе усвојила је шири смисао чл. 85. Статута и надлежност берзанског суда проширила на спорове о свима трговачким пословима, који би се у опште, према чл. 2. Статута, могли вршити на нашој Берзи, без обзира на то, да ли је предмет тих послова котиран на Берзи или није. Овако проширена надлежност берзанског суда примењује се и на страним берзама, и Управа наше Берзе руководила се једино намером, да овом изменом изађе на сусрет нашој трговини и да установу берзанског суда учини приступачном српским трговцима за расправу спорова и у оним случајевима, кад спорни послови нису закључени на Берзи, ако се само они по природи својој могу да закључују на Берзи.

Допуну у Узансима, у новом чл. 68-ом *a.* изазвала је такође потреба саме трговине. Дешавало се у последње време, да се у терминским закључцима посао о року не изликвидира, а ни једна страна не уложи протест о неиспуни, било из нехата било намерно, што су се о року испуне стицајем прилика измениле погодбе закљученог посла. И у таквим случајевима било је спорно питање: да ли закључени посао остаје и даље у важности, и ако остаје, какве последице повлачи по обе стране? Управа Берзе ставила се на гледиште, да се неподизање протеста има сматрати као прећутно продужење уговора, те је утврдила да уговор важи још за осам дана, и тек ако се у овом продуженом року посао не изликвидира а протест ни с једне стране не подигне, уговор губи важност, обе стране разрешавају се свију уговорних обвеза, а примљена капара се враћа. Ова одредба новина је у узансима берзанским, и Управа наше Берзе донела ју је по угледу на најновије Узансе Пештанске Берзе.¹⁾

¹⁾ Види: Die neuen Waaren-Usancen etc. der Budapester Börse von Jahre 1905. (у немачком преводу Dr. August-a Félégyházy-a).

БЕРЗАНСКИ ПОСЛОВИ У 1905. ГОД.

а) Дневни послови

I Валута:

	комада	динара	
1. Наполеондор	570.877 ¹ / ₂	11,543.739·15	
2. Форинте а. в.	4,863.733 ¹ / ₂	9,857.154·80	
3. Марке немачке	27.766	31.954·50	
4. Фунте штерлинга	94 ¹ / ₂	2.414·50	
5. Руски империјали	18	372·60	21,435.635·55

II Девизе на:

1. Беч и Пешту фор.	1,312.680	2,769.645·95	
2. Париз, фран.	368.230	369.432·20	
3. Берлин, марака	290.221·42	362.386·55	
4. Лондон, фуната	8.020	204.088·05	3,705.552·75

III Ефекти:

1. Лут. 2 ⁰ / ₀ лоз. с. ж.	988	111.202·50
2. „ „ „ б. ж.	824	86.059·10
3. Дуван. лоз. с. ж.	607	13.236·05
4. „ „ б. ж.	486	9.242·35
5. Рента 4 ⁰ / ₀	229	95.000·25
6. Фонд. залож. 5 ⁰ / ₀	511	52.332·50
7. Народне Банке	731	372.890·25
8. Извозне Банке	2597	227.120·60
9. Беогр. Трг. Банке	255	38.233·50
10. Палилулске Задруге	603	33.442·50

За пренос: 1,038.759·60

	комада	динара	
Пренето.		1,038.759·60	
11. Дунавске Банке	233	28.550·—	
12. Срп. Брод. Друштва	289	27.264·—	
13. Београд. Задруге	90	23.101·50	
14. Савске Банке	89	12.584·—	
15. Кланичног Друштва	492	10.125·25	
16. Ниш. Акц. Штедион.	80	4.357·50	
17. Грађевин. Задруге	28	2.322·—	
18. Беогр. Трг. Штедионице	28	1.995·—	
19. Врачарске Штедионице	15	1.704·—	
20. Есконтне Банке	10	1.340·—	
21. Младенов. Задруге	10	1.200·—	
22. Нар. Акц. Задруге	10	1.025·—	
23. Краљ. Акц. Штедионице	20	1.020·—	
24. Ресавске Штедионице	10	650·—	
25. Зајечарске Задруге	9	634·50	
26. Ваљев. Штедионице	4	560·—	
27. Нишке I Задруге	2	101·—	1,167.119·35

IV Храна и роба:

1. Пшеница	мц.	82.120	1,246.450·—	
2. Јечам	„	1.975	20.635·—	
3. Овас	„	1.100	12.610·—	
4. Кукуруз	„	600	6.080·—	
5. Пекмез	„	3.700	89.515·—	
6. Суве шљиве	„	400	10.770·—	
7. Пасуљ	„	100	2.650·—	
8. Мекиње	„	200	1.600·—	1,390.310·—

б) Термински послови

I Валута:

1. Наполеондор	ком.	23.500	480.770·—	480.770·—

II Храна и роба:

1. Пшеница	мц.	17.800	266.555.—	
2. Овас	„	2.700	29.400.—	
3. Кукуруз	„	1.500	22.750.—	
4. Јечам	„	1.500	13.840.—	
5. Суве шљиве	„	700	21.680.—	
6. Мекиње	„	2.400	16.800.—	
7. Пасуљ	„	200	5.300.—	
8. Пекмез	„	100	2.350.—	378.675.—
Укупан промет			дин. 28,558.062·65	

Промет по месецима:

У јануару	1,484.534·90	
„ фебруару	1,462.940·95	
„ марту	2,345.382·55	
„ априлу	2,229.794·40	
„ мају	2,295.397·45	
„ јуну	2,539.774·50	
„ јулу	2,131.198·55	
„ августу	2,030.588·10	
„ септембру	2,867.089·95	
„ октобру	4,006.174·80	
„ новембру	3,021.945·85	
„ децембру	2,141.240·65	28,558.062·65

ЗАВРШНИ РАЧУН

Рачун Изравнања

Рачун Губитка и Добитка

РАЧУН ИЗ

Имовина

1905. дек.	31	Благајница у сребру	1083 50
		Штедња улог с каматом	10733 66
		Намештај по отпису	1100 —
		Тргов. Удружење за кирију и нам.	2165 90
		Разне особе један дужник	60 —
		Порто поштанске марке	60 —
		Кауције	5000 —
			20203 06

Београд, 31. декем

Београдске

Секретар,

Ђорђе Ранојевић с. р.

На основу чл. 68. Берзанског Статута Финанс. Одбор пре књигама и документима и нашав, да је у свему исправан, одо

Београд, 23.

Чланови:

Ђорђе Р. Одавић с. р.

А. Ђ. Биба с. р.

РАВНАЊА

Дуг

1905. дек. 31	Главница	14156 40	
	увећана добитком за 1905. годину	1046 66	15203 06
	Полагачи кауције.		5000 —
			20203 06

бра 1906. год.

Берзе:

Члан управе — благајник,

П. П. Баић с. р.

гледао је Рачун Изравнања за 1905. годину, сравио га са
брава га.

јануара 1906.

Председник Финанс. Одбора

Петар И. Јовановић с. р.

РАЧУН ГУБИТКА

Дугује

1905.				
дек.	31	Кирија за стан		2719 70
		Плата особљу		7080 —
		Курсни лист		
		штампа и хартија	1560 —	
		поштарина	423 70	1983 70
		Телеграф. курсеви:		
		Беч и Пешта		2136 80
		Канц. матер. и трошкови		243 60
		Осветљење и сит. трошкови		83 —
		Огрев		305 30
		Разна помоћ		599 —
		Служит. одело		156 50
		Телефон		120 —
		Годишњак 1904.		269 40
		Новине		137 65
		Отпис намештаја		119 70
		Чиста добит главници		1046 66
				17001 01

Београд, 31. декем

Београдске

Секретар,

Ђорђе Ранојевић с. р.

На основу чл. 68. Берзанског Статута Финансиски Одбор га са књигама и документима и нашав, да је у свему испра

Београд, 23.

Чланови:

Ђорђе Р. Одавић с. р.

А. Ђ. Биба с. р.

II. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД ПОСЛОВА НА БЕРЗИ

ОД ПОЧЕТКА ДО ДАНАС

(1895.—1905.)

ГОДИНА	Д Н Е В Н И П О С Л О В И				Т Е Р М И Н С К И П О С Л О В И			УКУПНО
	ВАЛУТА	ДЕВИЗЕ	ЕФЕКТИ	РОБА	ВАЛУТА	ЕФЕКТИ	РОБА	
1895.	6,250.369.40	2,456.034.40	416.179.65	123.885.—	1,293.605.10	25.928.40	16.340.—	10,582.396.15
1896.	11,393.894.88	1,880.904.25	521.605.45	—	3,585.594.90	199.674.—	—	17,581.673.48
1897.	15,213.808.87	2,543.492.93	396.530.62	474.200.—	3,527.123.18	29.737.50	171.200.—	22,356.093.13
1898.	19,565.076.30	2,676.651.75	695.710.90	943.130.—	6,713.907.05	23.480.—	126.600.—	30,744.556.—
1899.	25,130.025.80	3,430.440.97	581.327.30	1,205.410.—	5,441.449.75	8.130.—	776.925.—	36,573.708.92
1900.	14,662.593.90	3,016.045.60	845.751.80	410.672.30	4,908.238.50	—	807.672.—	24,650.974.10
1901.	15,759.916.20	3,600.038.45	546.305.65	286.580.—	1,593.714.30	38.930.—	107.690.—	21,933.174.60
1902.	23,199.289.25	5,698.038.40	715.933.80	549.377.45	1,864.544.40	—	297.050.—	32,324.233.30
1903.	25,780.104.30	4,924.587.05	1,519.164.65	288.535.—	1,843.319.—	7.562.50	183.510.—	34,546.782.50
1904.	22,867.168.40	4,338.603.45	876.229.10	535.409.85	1,079.995.—	27.859.—	323.050.—	30,048.314.80
1905.	21,435.635.55	3,705.552.75	1,167.119.35	1,390.310.—	480.770.—	—	378.675.—	28,558.062.65
За све године	201,257.882.85	38,270.390.00	8,281.858.30	6,207.509.60	32,332.261.38	361.355.50	3,188.712.—	289,899.969.63

БЕРЗАНСКЕ ТАКСЕ

1. Посећивање Берзе

а) Чланарина

	Београд	Унутрашњост
Новчани заводи и акционарска друштва	200 дин.	60 дин.
Ортачке фирме	60 „	30 „
Просте (неортачке) фирме	40 „	20 „

б) Посетилачке карте

20 „ 10 „

в) Гостинске карте

2 (без обзира на место)

Све ове таксе важе за годину дана.

2. Котирање акција

За котирање акција новчаних завода и осталих акционарских друштава годишње $\frac{1}{4}$ (0.25 дин.) од $\frac{0}{100}$ уплаћеног капитала. Акционарска индустријска и саобраћајна друштва плаћају само половину ове таксе (Измена чл. 93. Узанаса, одобрена и потврђена 4. марта 1904. Тбр. 1444).

3. Берзанска такса

У корист берзанске касе наплаћује се 0.10 дин. од $\frac{0}{100}$ од вредности сваког закљученог посла.

4. Куртажа

Посредничка куртажа за посредовање у берзанским пословима износи за:

Храну и брашно	0.005	дин. од 100 Кгр.
Шљиве, пекмез, пасуљ, орахе, шишарке	0.01	„ „ „ „
Маст, суву и сирову сланину, лој	0.02	„ „ „ „
Мед, восак и кудељу	0.05	„ „ „ „
Угаљ	0.50	„ „ вагона
Вино и ракију	0.20	„ „ Хл.
На новцу, чековима и бонзовима	0.18	„ „ $\frac{0}{100}$ од закључене вредности по-сла.
На ефектима	$\frac{1}{2}$	„ „ $\frac{0}{100}$
Куртажу плаћа како купац тако и продавац.		

5. Курсни лист

а) Београд:

на годину	Дин. 12.—
„ пола године	„ 6.—
„ три месеца	„ 3.—
„ број	„ 0.10

б) Унутрашњост:

на годину	Дин. 25.—

в) Иностранство:

на годину	Дин. 40.— зл.

6. Судске таксе

а. Ако је посао на Берзи закључен:

1. На тужбу лепи марке (држ. такса)	5 дин.
2. За Берзу	5 „
3. За пет судија и деловођу	60 „
4. За пресуду и хартију	10 „
5. Спорна такса: од спорне вредности (стварне разлике) 3%	

б. Ако посао није на Берзи закључен а предмет је котиран:

1. На тужбу лепи марке (држ. такса)	5 дин.
2. За Берзу	10 „
3. За пет судија и деловођу	60 „
4. За пресуду и хартију	20 „
5. Спорна такса: од спорне вредности (стварне разлике) 6%	„

Сем овога, и двогуба куртажа и берзанска такса.

NB. Ако посао није на Берзи закључен, а предмет није котиран, онда такса као под а).

в. Опште судске таксе:

1. За протесте: до 500 дин. 2, од 500—1000 дин. 3, преко 1000 дин.	5 дин.
2. За тражење вештака (експертизе по закључници)	2 „
3. За тражење испита сведока пре парнице	5 „
4. Сваком вештаку и сведоку 10 дин., а ако су са стране, још и попутнина и узгредни трошак према нахођењу суда.	
5. За изузеће судија	5 „
6. „ тражење да се парница одложи	5 „
7. „ правдање изостанка са рочишта	5 „
8. „ тражење да суд нареди продају	2 „
9. За извршење берзином извршитељу: у месту 20 дин. дневно, на страни 30 дин. дневно, попутнина и подвозни трошак.	
10. За тражење да се ново рочиште одреди	20 „
11. За поравнање кад стране саме, без парничења и судског позива, исто учине.	6 „
12. За тражење, да се за изгубљено решење изда копија	5 „
13. За решење или писмене наредбе, ако се издају по једностраном захтеву	4 „
14. Чуварина депозита $\frac{1}{2}\%$ од вредности.	

ДОДАТАК

ПОСЕЋИВАЊЕ БЕРЗЕ

У 1905. години Београдска Берза имала је 109 чланова и 22 посетиоца.

По занимању било је :

<i>Чланова:</i>	новчаних завода	18
	банкара	6
	саобраћајних друштава	2
	трговаца извозника	27
	трговаца увозника	31
	индустријалаца	10
	занатлија	2
	рентијера	9
	мењача	4
		109

<i>Посетилаца:</i>	банкара	2
	трговаца извозника	7
	трговаца увозника	4
	занатлија	1
	рентијера	1
	мењача	7
		22

Од новчаних завода, који су чланови Берзе, било је : 1 новчанична банка, која врши све банкарске послове; даље, завода, који се поред банкарског посла баве, и то : 6 извозом, 2 индустријским предузећима и 1 осигурањем; најзад, 8 завода баве се готово искључиво есконтом.

По месту становања било је:

Чланова:	у Београду	91
	у унутрашњости	18
Посетиоци:	сви из Београда.	

Од чланова у Београду сви већи новчани заводи, банкарске куће и угледније трговачке радње имају своје сталне заступнике на Берзи; остали, пак, чланови махом не посећују Берзу лично, већ своје налоге саопштавају обично телефоном берзиним органима. Сем тога, на Берзи закључују своје новчане послове и сва већа државна надлештва, а затим првостепени и општински судови; и војна надлештва извршују кад и кад набавке хране на Робној Берзи.

КОТИРАЊЕ АКЦИЈА

У 1905. години котирало је своје акције на Берзи 40 акционарских предузећа, од којих су 17 у Београду а 23 у унутрашњости. Њихов уплаћен капитал на дан 31. децембра 1905. год. био је 20,187.527 дин., од чега долази на предузећа у Београду 16,747.127 дин., а на предузећа у унутрашњости 3,440.400 дин. Од уплаћене главнице 6,602,330 дин. је у злату, а остатак од 13,585.197 у сребру; у новчане заводе уложено је 15,830.667 динара, у индустријска и саобраћајна друштва 4,356.860 дин.

Сем тога, на Берзи се котирају све државне хартије и 5% заложнице Управе Фондова.

За све ове хартије курс се нотира у сребру и важи са купоном, и то све до првог дана исплате купона — после тога дана продавац задржава истекли купон. Изузетно само за заложнице Управе Фондова курс важи у злату и ех соирон, те продавац обрачунава припадајућу камату до дана закључка.

З А П И С Н И К

XI. ГОДИШЊЕ СКУПШТИНЕ ЧЛАНОВА БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ

држане 5. фебруара 1906. године.

Председавао председник, *Никола Спасић*;

Присутан комесар, *Марко Лазаревић*;

Бележио секретар, *Ђорђе Ранојевић*.

Почета у 10 часова пре подне.

Председник отвара скупштину и објављује, да ће скупштина пуноважно решавати с онолико чланова, колико је присутно према чл. 47. Берзан. Статута.

По овоме се приступа дневном реду, и по овлашћењу скупштине председник предлаже за потписнике записника и уједно бројаче гласова: г.г. Алексу Поповића, Јов. Савића, Милана Гмизовића, Ник. Радовановића и Тод. Ђорђевића. Прима се.

Председник позива секретара, да прочита извештај управног и финансијског одбора.

По прочитању оба извештаја, скупштина их једногласно усваја и даје разрешницу управном и финансијском одбору за рад у минулој години.

Председник ставља до знања, да према чл. 54. Статута иступају из управе г.г. Никола Спасић, Коста Др. Ризнић, Милош Туцаковић, Манојло Д. Клидис и П. П. Баић, а сем тога има се изабрати нов члан на место поч. Мих. Д. Банковића.

Сем тога одступају сва три члана финансијског одбора и 24 члана Избраног Берзанског Суда, те се према објављеном дневном реду има извршити избор 6 чланова управног одбора, 3 члана финансијског одбора и 24 члана Берзанског Суда.

Председник даје 10 минута одмора.

После одмора, изабрани бројачи гласова прегледали су гласачке листе и утврдили, да су изабрани:

За чланове управног одбора: г. г. Никола Спасић, Коста Др. Ризнић, Мил. Т. Туцаковић, Манојло Д. Клидис, П. П. Баић и Игњат Бајлони.

За чланове финансијског одбора: г. г. Пера И. Јовановић, Алекса Ђ. Биба, Ђорђе Р. Одавић.

За чланове берзанског суда: г. г. Алекса Кремановић, Димитрије Ђирковић. Илија М. Јовичић, Лазар Калмић, Мијајло Миловановић, Милан А. Павловић, Миленко Стефановић, Стев. Ђ. Танасковић, Дим. Ђорђевић, Драг. Настић, Изр. М. Нахман, Марко Вулетић, Мих. Јовичић, Миша Полићевић, Соломон Азриел, Соломон Нисим, Васа Николић, Васа Поповић, Вел. Табаковић,

Дим. Мирковић, Милорад Павловић, Никола Д. Кики, Сава Ј. Константиновић и Сима Николић.

Председник саопштава резултат избора, што скупштина прима к знању.

Пошто је овим дневни ред исцрпљен, председник благодарити присутним члановима на одзиву и закључује скупштину у 11 час. пре подне.

Оверпоци записника:

Т. Ђорђевић
Никола С. Радовановић
Јован Савић
М. Гмизовић
Ал. Поповић.

Београдске Берзе

Председник,

Н. Спасић

Секретар,

Ђорђе Ранојевић

Оверава комесар,

М. А. Лазаревић.

ПАНАЋУРИ

Према распису г. министра народне привреде од 24. августа 1902. год., стални панаџури у ниже означеним местима држе се у ове дане:

Београдски округ:

У Лазаревцу 21.—23. маја; 8.—10. јула и 6.—8. августа.
У Барошевцу 24.—26. јуна.
У Петци 15.—17. јуна и 29.—31. августа.
На Тресијама 20.—22. јула, 1.—3. септем. и 14.—16. окт.
У Лесковцу 26.—28. јула и 1.—3. октобра.

Ваљевски округ:

У Ваљеву 20.—22. јула, 29.—30. септембра и 1. октобра.
„ Грабовцу 15.—17. августа.
„ Д. Топлици о Духовима.
„ Мионици 25.—27. априла и 1.—3. септембра.
„ Обреновцу 29.—30. јуна — 1. јула и 14.—16. септембра.
На Убу 1.—3. маја и 18.—20. октобра.

Врањски округ:

У Власотинцима 14.—16. октобра.
У Лесковцу 21.—25. маја и 8.—12. септембра.

Крагујевачки округ:

- У Аранђеловцу 13.—15. јула; 15.—17. авг. и 11.—13. окт.
- „ Баточини 8.—10. јула и 1.—3. новембра.
- „ Крагујевцу 21.—23. маја и 21.—23. новембра.
- „ Лопову 29.—30. јуна — 1. јула и 2.—4. августа.
- „ Рачи 24.—26. јуна; 20.—22. јула и 14.—16. октобра.
- „ Тополи 29.—30. јуна — 1. јула, 8.—10. септ. и 18.—19. окт.
- „ Книћу 6.—8. августа.
- „ Наталинцима 29.—31. августа и 1.—3. октобра.

Крајински округ:

- У Д. Милановцу 6.—8. августа.
- „ Брзој Паланци 3.—5. октобра.
- „ Кладову 15.—17. августа.
- „ Неготину 29.—30. јуна — 1. јула и 8.—10. септембра.
- „ Текији 22.—24. септембра.
- „ Сиколу 26.—28. јула.
- „ Јабуковцу 20.—22. јула.
- „ Салашу 25.—27. септембра.

Крушевачки округ:

- У Александровцу 14.—16. октобра.
- „ Брусу 1—3. маја и 29.—31. августа.
- „ Крушевцу 25.—27. марта; 18.—20. јуна и 8.—10. септ.
- „ Ражњу 17.—19. јула и 18.—20. октобра.
- „ Трстенику 21.—22. маја, 2.—4. августа и 6.—8. октобра.
- „ Јовановцу 29.—31. августа.

Моравски округ:

- У Варварину 29.—30. јуна — 1. јула; 15.—18. августа и 26.—28. октобра.
- У Деспотовцу 29.—30. јуна и 1. јула.
- „ Јагодини 6.—8. маја, 27.—29. јула и 1.—3. октобра.
- „ Параћину 23.—25. априла; 24.—26. јуна и 6.—8. окт.
- „ Свилајнцу 13.—15. јула; 29.—31. авг. и 26.—28. окт.
- „ Ђуприји о Духовима и Преображењу по 3 дана и о Крстову-дну 2 дана.

Нишки округ:

- У Алексинцу 29.—30. јуна и 1. јула и 14.—16. октобра.
- На Делиграду 1.—3. августа; 22.—24. авг. и 14.—16. септ.

- У Нишу о Спасову-дну 5 дана и о Крстову-дну 4 дана.
- „ Соко-Бањи 7.—9. августа.
- „ Тешици 26.—28. августа и 26.—28. октобра.
- „ Сврљигу (Дервену) о Духовима и 19.—21. септембра.

Пиротски округ:

- У Белој Паланци 2—4 априла и 6—10. августа.
- „ Пироту 20—22 марта и 6—10 августа.

Подрински округ:

- У Јаребицама 13—15. јула и 19—21. септембра.
- „ Крупњу 27—28. јула.
- „ Лозници 15.—17. јуна и 15.—17. августа.
- „ Љубовији 8.—10. септембра.
- „ Јадр. Лешници 8.—10. септембра.

Пожаревачки округ:

- У В. Градишту 29.—31. августа; 20.—22. јула и 29.—30. септембра и 1. октобра.
- У Голупцу 15.—17. августа и 18.—20. октобра.
- „ Жабарима 6.—8. августа.
- „ Жагубици 14.—16. септембра.
- „ Кучеву 29.—31. јула и 8.—10. септембра.
- „ Петровцу 8.—12. јула, 6.—8. октобра и 8.—10. новембра.
- „ Пожаревцу о Петрову-дне 3 дана; 15.—17. августа и 14.—16. октобра.
- У Смољинцу 15.—17. августа и 14.—16. септембра.
- „ Четережу 4.—6. септембра.

Руднички округ:

- У Г. Милановцу 9.—11. маја и 6.—7. октобра.
- „ Мрчајевцима 8.—10. јула и 14.—16. септембра.
- „ Такову 27.—28. јула.
- „ Белановици 11.—13. јуна и 20.—22. септембра.
- „ Гукошима 14.—16. октобра.

Смедеревски округ:

- У Орашју 15.—18. августа и 29.—30. септембра и 1. окт.
- „ Коларима 6.—8. августа и 29.—30. септембра и 1. окт.

У Паланци 23.—25. априла; 14.—18. септембра; 30.—31. октобра и 1.—2. новембра.

У Смедереву 24.—26. јуна и 8.—10. септембра.

„ В. Плани 29.—30. јуна и 22.—24. августа.

Тимочки округ:

У Бољевцу 13.—15. јула и 14.—18. септембра.

„ Зајечару 1.—3. маја, 29.—31. августа и 1.—2. септем.

„ Књажевцу 20.—24. јула и 6.—8. октобра.

„ Краљеву Селу 18.—21. октобра.

„ Злоту 15.—17. августа.

Топлички округ:

У Куршумлији 25.—27. априла 14.—16. септембра.

„ Прокупљу 9.—11. маја и 29.—31. августа.

„ Блацу 22.—24. августа.

Ужички округ:

У Ариљу 15.—17. маја и 1.—3. октобра.

„ Бајиној Башти 21.—23. маја.

„ Косјерићу 29.—31. марта.

„ Пожези 29.—30. јуна и 1. јула и 8.—10. септембра.

„ Ужицу 27.—29. априла и 14.—16. октобра.

„ Ражани 16.—18. августа.

Чачански округ:

У Ивањици 1.—3. маја и 29.—30. септембра и 1. октобра.

„ Краљеву 24.—26. јуна и 24.—26. септембра.

На Рашкој 15.—17. априла и 1.—3. октобра.

У Чачку 1.—3. маја и 29.—31. августа.

Рад на панађурима почиње свагда у 7 часова у јутру, а свршаваће се у месецима: априлу, мају, јуну, јулу, августу и септембру у 7, а у остале месеце у 6 часова у вече.

САДРЖАЈ

	СТРАНА
I Извештај Управе Берзе за 1905. год.	5
II Извештај Финансијског Одбора	10
III Берзанко правосуђе	11
IV Берзанска пракса	16
V Измена Берзанског Статута и Узанаса.	20
VI Берзански послови у 1905. год.	23
VII Завршни рачун за 1905. год.	27
VIII Преглед послова од постанка Берзе до данас	32
IX Берзанске таксе	33
X Додатак (Посећивање Берзе; котирање акција; записник; панађури).	36

ИЗДАЊА БЕОГРАДСКЕ БЕРЗЕ

Закон о јавним берзама са Статутом и Узансима Београдске Берзе	дин. 1.—
Годишњак Берзе за 1903. год.	„ 0·50
„ „ „ 1904. „	„ 0·50
„ „ „ 1905. „	„ 0·50
Табеларни преглед курсава од 1895--1899. „	0·50
„ „ „ „ 1900--1904. „	0·50
Обрачунавање форината у динаре, две таб. „	0·40

Вођа при трговању на новчаној берзи

од

Мих. Ст. Јевшића,

берзанског агента

Цена 4 динара.

За нечланове и непосетиоце

Цена 50 пара